

การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวัดป่าจิว

The Development of a knowledge management model to develop a professional
learning community with a participatory action research process of Watpangiw School

ณัฐชานันท์ โชตินิรันตนาอนุกุล¹

Natchanan Chotinirantananukul¹

ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ¹

Director of educational institution, academic status, director of special expertise¹

Email : natchanannachcha@gmail.com

Received January 16, 2024; Revised March 12, 2024; Accepted April 25, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ พัฒนาแบบการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว ขั้นตอนการวิจัยมี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ได้กรอบของการวิจัย และร่างรูปแบบ ระยะที่ 2 การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว และระยะที่ 3 การรับรองรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อ พัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว พื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ โรงเรียนวัดป่าจิว องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูทีมการจัดการความรู้ จำนวน 9 คน ครูฝ่ายวิชาการ จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 45 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 7 ภารกิจ ดังนี้ 1) การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน 2) การกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การร่วมมือรวมพลัง 4) การชี้แนะหรือการให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ 5) การสนทนาเพื่อสะท้อนผล 6) เงื่อนไขการสนับสนุน 7) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ

2. กระบวนการจัดการความรู้ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนวัดป่าจิว มี 5 กระบวนการ ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายและบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 5) การเรียนรู้

3. รูปแบบการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวัดป่าจิว มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการดำเนินงาน 4) ระบบสนับสนุน และ 5) การนำรูปแบบไปใช้ ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวัดป่าจิว มีความเหมาะสม มีความถูกต้อง และมีความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวัดป่าจิว

คำสำคัญ : การจัดการความรู้, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the effective professional learning community development process, 2) to study the knowledge management process for professional learning community development. 3) Develop a knowledge management model to develop a professional learning community with a participatory action research process of Watpangiw School The research process has 3 phases: Phase 1: Study, analyze, synthesize preliminary data in order to obtain a research framework and drafting a model. Phase 2: Development of a knowledge management model to develop a professional learning community with a participatory action research process of Watpangiw School and Phase 3, the certification of knowledge management models to develop professional learning communities with a participatory action research process of Watpangiw School The study area was Watpangiw School Pathumthani Provincial Administrative Organization Information providers include Educational institution administrators, 2 people Knowledge management team teachers, 9 people, academic teachers, 5 people, teaching staff, 45 people. Additional information groups include the Basic Education Commission, 3 people, educational supervisors, 2 people. Data collection used document analysis. in-depth interview and participatory observation and data were analyzed using phenomenological analysis. The results showed that.

1. An effective professional learning community development process It consists of the following tasks: Learning and Professional Development

2. Knowledge management process for professional learning community development There are 5 processes of Watpangiw School, consisting of 1) goal setting and knowledge identification, 2) knowledge creation and seeking, 3) knowledge sharing, 4) systematic storage of knowledge, and 5) learning.

3. Knowledge management model to develop professional learning community the participatory action research process of Watpangiw School has 5 components: 1) principles, 2) objectives, 3) operation procedures, 4) support system, and 5) application of the model. The effectiveness of knowledge management models for developing professional learning communities with the participatory action research process of Watpangiw School is appropriate is correct and has the possibility of being used Stakeholders were satisfied with the knowledge management model to develop a professional learning community. with the participatory action research process of Watpangiw School.

Keywords : knowledge management, professional learning community, participatory action research

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ระบุเป้าหมายการพัฒนาคนหรือพลเมืองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีพอย่างสมดุล ถึงแม้ว่าระบบการศึกษา ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการศึกษา

ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน แต่ในสภาพปัจจุบัน ระบบอาจ ระบบอาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคนและ ระบบอาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคนและสังคมโดยรวมได้ดังยุทธศาสตร์และพัฒนาสังคมโดยอาศัยความรู้เป็นฐานการพัฒนาที่หลายประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและนำมาเป็นกรอบในการพัฒนาคนในฐานะเป็นพลเมืองคือ การพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทุกระบบในสังคมทั้งเชิงโครงสร้าง และเชิงระบบทางสังคม หลักการ แนวคิด และการปฏิบัติที่ทุกคน ทุกฝ่าย และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ต้องผนึกกำลังกัน สังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นสังคมที่ทุกคนต้องตระหนักถึงคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต สนใจและใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอ สามารถใช้ความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นสังคมที่ทุกคนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลาย มีบรรยากาศสังคมที่เกื้อหนุน ส่งเสริมให้บุคคล และกลุ่มบุคคลเกิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการ มีระบบบริหารจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ และมีการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคคล ชุมชน และสังคมอย่างบูรณาการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ และองค์กรอื่นๆในสังคม ควรมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักคิด และหลักปฏิบัติของสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำราญ ชิตเพชร, 2564)

การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ยั่งยืนต้องอาศัยความเข้าใจองค์ประกอบแห่งสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีความหลากหลายขึ้นอยู่กับลักษณะบริบทของพื้นที่และวัฒนธรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบเสริมที่เอื้อต่อการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ ได้แก่บุคคลแห่งการเรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ องค์ความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้การจัดการความรู้ การสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่โดยใช้การจัดการความรู้ในองค์กรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2558) ดังนั้นการจัดการความรู้ขององค์กรต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ องค์กรสามารถใช้องค์ประกอบของปัจจัยต่าง ๆ ในการจัดการความรู้เพื่อตรวจสอบ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในการจัดการความรู้ องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ความสามารถของบุคคล 2 ประเภท ประเภทที่ 1 คือ ผู้บริหารหรือผู้นำต้องมีภาวะผู้นำ เพื่อนำองค์กรในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการความรู้ และประเภทที่ 2 คือ ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้และทักษะในการทำงาน ต้องสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้โดยการแบ่งปันความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ต้องเหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการค้นหา สร้าง จัดเก็บ แบ่งปันความรู้ และแพร่กระจายความรู้ได้อย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญสุดท้ายคือ โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร ระบบงาน และโครงสร้างการทำงานในองค์กรต้องประสานเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์หลักและเอื้อต่อการจัดการความรู้ในคน กลุ่มคน ทีมงาน สังคม และองค์กรอย่างต่อเนื่อง (ชมสุภัค ครุฑกะ, 2560) ดังนั้น องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) จึงเป็นการบริหารรูปแบบหนึ่งที่ใช้เป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ รัฐบาลกิจหรือธุรกิจเอกชน ต่างก็สามารถประยุกต์ใช้ร่วมกันกับระบบการบริหารรูปแบบอื่น ๆ ที่มีลักษณะเป็นการพัฒนาองค์กรให้เปรียบพร้อมไปด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และให้บรรลุผลสำเร็จในระบบการบริหารเชิงคุณภาพตลอดทั่วทั้งองค์กร ซึ่งการจัดการความรู้เป็นการสร้างความรู้ และแบ่งปันความรู้จากการดำเนินงานซึ่งจะต้องสร้างและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและบุคลากรได้รับประโยชน์สูงสุดในการจัดการความรู้ของโรงเรียนจะมีผลดี คือ โรงเรียนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นสามารถดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีบรรยากาศที่ดีในการดำเนินงาน ครูได้รับการพัฒนาให้มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญเพิ่มสูงขึ้น (สาวิตรี ลีลาศ, 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนตามแนวคิดของ Hoy and miskel, 2001 เห็นว่าโรงเรียนเป็นองค์กรให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องของการสอน และการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้ายของโรงเรียนก็คือ การเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นในบรรดาองค์กรประเภทต่าง ๆ โรงเรียนจึงควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์กรประเภทอื่น ๆ ในขณะที่โรงเรียนได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษใหม่ ในยุคปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนจะต้องพิจารณาปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้(กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นแนวทางการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แนวคิดนี้ได้ประยุกต์มาจากแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งการพัฒนาครูด้วยหลักการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้แพร่ขยายไป ทั่วทั้งในประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ ในยุโรปที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยมีกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้ของวิชาชีพครูที่ทำงานร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญและการทำงานร่วมกันของครู ด้วยเหตุผลดังกล่าวชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเป็นเครื่องมือให้ครูเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนรู้ ไม่ใช่เป็นผู้รอรับคำสั่งจากผู้บริหารสถานศึกษาตลอดเวลา จึงอาจกล่าวได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือปลดปล่อยครูออกจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจสู่ความสัมพันธ์แนวราบเพื่อร่วมกันสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่การศึกษา รวมทั้งสร้างการรวมตัวกันของครูให้เข้มแข็งเพื่อทำงานสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จนเกิดการสร้างองค์ความรู้หรือยกระดับความรู้จากการทำหน้าที่สอนของครูในภารกิจประจำวัน (Hord, 2004) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฟูลแลน (Fullan, 2005) ที่พบว่า โรงเรียนที่พัฒนาโดยรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพวิชาชีพของครู สนับสนุนให้ครูเป็นผู้นำร่วม ทำงานร่วมและเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่าง ๆ สูงขึ้นอย่างเด่นชัด นอกจากนี้หลายประเทศที่เป็นผู้นำทางด้านการศึกษา มีการตื่นตัวเพื่อเปลี่ยนผ่านการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 โดยนำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพครูอาทิ ประเทศ ญี่ปุ่น ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาครูโดยให้ครูร่วมกัน ศึกษาชั้นเรียนเป็นกลุ่ม (lesson study) ประเทศฟินแลนด์เน้นการพัฒนาวิชาชีพครูแบบความร่วมมือแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม (problemsolving groups) ประเทศจีนใช้การพัฒนาวิชาชีพครูแบบการพัฒนาบทเรียนและการวิจัยร่วมกัน (lesson group and research group) และประเทศสิงคโปร์ใช้แนวคิดของ PLC เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบของ “สอนให้น้อย เรียนรู้ให้มาก (Teach less, Learn more)” เป็นต้น (Newmann; & Wehlage, 1995) ซึ่งประเทศดังกล่าว ล้วนมุ่งเน้นการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ผ่านแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันอย่างแท้จริงบนฐานของการปฏิบัติงานจริง สำหรับประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่า มีโรงเรียนจำนวนหนึ่งที่พยายามใช้แนวคิดดังกล่าว แต่ยังเป็นส่วนน้อยที่ได้พยายามปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วย แนวคิด PLC ในการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อการขับเคลื่อนการเรียนรู้สู่ห้องเรียนดังนั้น ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดขึ้นทั้งโรงเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เป็นการวิจัยที่กลุ่มสะท้อนตนเอง สืบค้นและดำเนินการโดย ผู้มีส่วนร่วมในสังคมเพื่อปรับปรุงความเป็นธรรมและความมีเหตุมีผลของการปฏิบัติในสังคมของตนเอง (Kemmis & McTaggart, 1988) สิ่งสำคัญที่ถือว่าเป็นหัวใจของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมของฝ่าย เป็นกระบวนการที่ผู้คนเข้ามาร่วมศึกษาปัญหาโดยกระทำร่วมกับนักวิจัย ผ่านกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบ กระทั่งเสร็จสิ้นการเสนอผลและการอภิปราย (ศศิธร ม่านทอง, 2557)

โรงเรียนวัดป่าจิว เป็นโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี เป็นโรงเรียนกลาง มีหน้าที่จัดการศึกษาภาคบังคับ โดยจัดเป็น 2 ระดับ คือ ระดับ ก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา มีจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 ที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทั้งทางร่างกาย สติปัญญาอารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีผลการประเมินตนเอง (Self assessment report) ในเรื่องความรู้ของบุคลากรในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะความรู้ที่มีในโรงเรียนยังไม่มีมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ยังไม่มีความรู้ที่เป็นปัจจุบัน และยังไม่เป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้หรือปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง ประกอบกับความรู้ต่าง ๆ ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนที่เป็นทักษะเฉพาะที่เกิดจากประสบการณ์สอนก็จะจางหายไปกับผู้ที่เกษียณอายุราชการ การลาออกหรือการโอนย้ายไปปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนอื่น ดังนั้นการจัดการความรู้จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ส่งเสริมให้องค์กรขับเคลื่อนเข้าสู่การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพขององค์การจากบทบัญญัติดังกล่าว การพัฒนาคุณภาพของประชากรด้วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ไข

ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต (โรงเรียนวัดป่าจิว, 2564)

ความสำคัญของการจัดการความรู้ดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีเหตุผลประกอบการวิจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) พื้นที่ที่การศึกษาเป็นโรงเรียนที่มีความต้องการในการจัดการความรู้ ตามความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะครู 2) สถานศึกษามีการดำเนินการจัดการความรู้ตามนโยบายของต้นสังกัด 3) ผู้วิจัย ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สามารถเข้าดำเนินการวิจัยได้โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับบุคลากรในโรงเรียน เนื่องจากเป็นการวิจัยเพื่อการนำไปพัฒนาในสถานศึกษาของตนเอง และจะเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนในสังกัดเดียวกันต่อไป ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนวัดป่าจิว องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการความรู้ด้วย เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแท้จริง เกิดสิ่งที่เรียกว่าพลังการเรียนรู้ (Power of Learning) ส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนของตนเองมีผลดียิ่งขึ้น และมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียน และร่วมกันรับผิดชอบเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อผลสำเร็จของนักเรียน รับทราบข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพของตนได้ตลอดเวลา เกิดแนวทางที่จะสร้างแรงบันดาลใจต่อการเรียนรู้ให้นักเรียน ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่าแนวคิดรูปแบบการจัดการความรู้ด้วย เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครูประจำการรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนแบ่งปัน เรียนรู้ประสบการณ์ จากการทำหน้าที่ครู ทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปประยุกต์และปรับใช้โดยมุ่งมั่นให้เกิดผลลัพธ์ต่อสมรรถนะทางวิชาชีพสำหรับครูและการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับเป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตลอดจนจุดเน้นสำคัญของวัดป่าจิว ในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องการพัฒนาครูผ่านการปฏิบัติงานจริงอย่างต่อเนื่อง จึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้วย เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว ซึ่งผลของการศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีแนวทางร่วมกันในการพัฒนาครูให้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร พร้อมทั้งช่วยให้ครูสามารถแสวงหา ความรู้และพัฒนาวิชาชีพด้วยตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว
2. การวิจัยโดยดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น
ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว

ระยะที่ 3 การรับรองกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นมีวิธีดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ -31 พฤษภาคม พ.ศ. 2565

2) จัดกลุ่มสนทนาผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียนวัดป่าจิว โดยการจัดกลุ่มสนทนา (Focus group interview) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกข้อความและประเด็นในการสนทนา กลุ่มในวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ผู้ร่วมสนทนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูที่จัดการความรู้ จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน ครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 กรอบแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องจากผลการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ และกระบวนการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนวัดป่าจิว

5. ศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลคือบุคลากรของโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนวัดป่าจิวประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูที่จัดการความรู้ จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน ครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 คน และศึกษาความต้องการในการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นบุคลากรของโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ศึกษา คือ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ครู จำนวน 9 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 3 คน โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 15 - 23 สิงหาคม พ.ศ. 2565

6. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยใน

ระยะที่ 1 แล้วจัดทำร่างรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากกรอบแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง ผลการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบเรื่องการจัดการความรู้และการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมไปถึงนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ศึกษา

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาซึ่งเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องแล้วให้ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ จากนั้นได้นำเสนอรูปแบบต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบประเมินด้านความเหมาะสม ความถูกต้อง และความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ ปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ระหว่างวันที่ 26 สิงหาคม - 30 กันยายน 2565 แล้วนำรูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยในวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2565 จัดประชุมปฏิบัติการนำรูปแบบมา

จัดทำแผนการจัดการความรู้ร่วมกันกับผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ของโรงเรียนวัดป่าจิ้ง
ดำเนินการใช้แผนการจัดการความรู้โดยผู้บริหาร ครูสังเกต ประเมิน ปรับปรุงแผนการจัดการความรู้โดยผู้วิจัย ผู้บริหาร และครู

ระยะที่ 3 การรับรองรูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วย
กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิ้ง ในวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2557 ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้
จากการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาประมวลสรุป รายงานให้ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ครูที่มีการ
จัดการความรู้ จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่
ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ และตรวจประเมินรูปแบบกระบวนการจัดการ
ความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิ้ง
ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ และความพึงพอใจต่อรูปแบบ

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผลการวิจัย พบว่า มีภารกิจที่ดำเนินการ 7 ภารกิจ ดังนี้ 1) การสร้าง
ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน ประกอบด้วย กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งเน้นที่นักเรียนหรือผู้เรียน การกำหนดกลุ่มของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตาม
บริบทของโรงเรียน กำหนดกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน กำหนดบทบาทหน้าที่ แนวปฏิบัติ
ที่เหมาะสมของครู ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนดแนวปฏิบัติที่เหมาะสมของครู ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนด
ค่านิยมและบรรทัดฐานโดยมุ่งเน้นที่ตัวนักเรียนหรือผู้เรียน 2) การกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน
ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกัน การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย
จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้
ของครู พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน นิเทศ ติดตามการ
จัดการเรียนรู้โดยเพื่อนครู ผู้บริหาร หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) การร่วมมือรวมพลัง ประกอบด้วย การทำงานร่วมกันของครูด้านการ
จัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และวิพากษ์แผนการจัดการ
เรียนรู้ร่วมกัน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึง
ความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยเหลือและร่วมมือกันอย่างกัลยาณมิตรในการจัดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้หรือทักษะใหม่
ๆ ในการจัดการเรียนรู้ 4) การชี้แนะหรือการให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย การรับคำแนะนำจากเพื่อนครูชุมชนแห่ง
การเรียนรู้ทางวิชาชีพ นำคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การรับคำแนะนำ จากผู้เชี่ยวชาญหรือครู
ที่ประสบความสำเร็จ เปิดใจรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลที่ประสบความสำเร็จ สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนตามบริบทของโรงเรียน 5) การสนทนาเพื่อสะท้อนผล
ประกอบด้วย สนทนาร่วมกันระหว่างครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเตรียมการจัดการเรียนรู้ สนทนาร่วมกันเพื่อให้ข้อมูล
ย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สนทนาร่วมกันเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนสนทนาประเมินผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน
สนทนาวิเคราะห์กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ กำหนดวิธีการแก้ปัญหากรณีศึกษาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ 6) เงื่อนไข
การสนับสนุน ประกอบด้วย การสร้างแรงจูงใจและการเสริมแรงจากผู้บริหาร การส่งเสริม สนับสนุน และให้กำลังใจจากผู้บริหาร
จัดสถานที่สำหรับการพบกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จัดอาคาร สถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้จัดเวลาสำหรับการพบกลุ่ม
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จัดเวลาสำหรับกระบวนการ Lesson Study 3 ขั้นตอน คือ
การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการตรวจสอบ สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพ สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตามความต้องการจำเป็น 7) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้
อย่างต่อเนื่อง สร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการเก็บและการนำมาใช้ขององค์ความรู้ที่ดี จัดประชุมหารือเกี่ยวกับการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนสร้างบทเรียนออนไลน์สู่การปฏิบัติ เน้นหลักการ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สนับสนุนการเรียนรู้ของกลุ่ม และบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน ปรัชญาหรือประเด็นของการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ปรับเปลี่ยนแนวคิดและข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อแก้ปัญหาและตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียนส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. กระบวนการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 กระบวนการประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายและบ่งชี้ความรู้ ระบุความรู้ที่มี/ที่ไม่มีการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ การประชุมปฏิบัติการ หาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ แสวงหาความรู้จาก Best Practice ระดมความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากประสบการณ์ การสังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ที่จะใช้ในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้จากการปฏิบัติงานในวันที่กำหนดแต่ละสัปดาห์ การนิเทศภายใน การเทียบเคียงสมรรถนะ 4) การจัดเก็บความรู้ ให้เป็นระบบ จัดทำในรูปเอกสาร โดยเฉพาะเอกสารแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้ง 7 ภารกิจ จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และจัดมุมความรู้ในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5) การเรียนรู้ นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการปฏิบัติงาน สะท้อนผลการทำงาน จุดเด่นจุดด้อย จุดที่ควรพัฒนา และนำเสนอแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

3. รูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว พบว่า มีภารกิจ 5 ภารกิจ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการ ระบบสนับสนุน และการนำรูปแบบไปใช้ ผลการรับรองรูปแบบ พบว่า ผู้ร่วมวิจัยและมีส่วนเกี่ยวข้องร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่าเป็นรูปแบบมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว

อภิปรายผล

1. การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการวิจัย พบว่า มีภารกิจที่ดำเนินการ 7 ภารกิจ ดังนี้ 1) การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน 2) การกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การร่วมมือร่วมพลัง 4) การชี้แนะหรือการให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ 5) การสนทนาเพื่อสะท้อนผล 6) เงื่อนไขการสนับสนุน และ 7) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครูผู้บริหาร และบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธแบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีม เรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุน สู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จ หรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ภารกิจที่ 1 การมีค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน (Shares Values & Norms) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติที่ได้มาตรฐานร่วมกันเพื่อทุกคนในองค์กรใช้เป็นเข็มทิศในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิชาภัทร วิลเลียมส์ (2559) ประกอบด้วยภารกิจย่อย คือ 1) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน 2) การกำหนดกลุ่มของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามบริบทของโรงเรียน 3) กำหนดบทบาทหน้าที่ แนวปฏิบัติที่เหมาะสมของครู ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การมุ่งเน้นที่นักเรียนหรือผู้เรียน โดยมีกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งเน้นที่นักเรียนหรือผู้เรียน 2) กำหนดกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน 3) กำหนดแนวปฏิบัติของครู ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) กำหนดค่านิยมและบรรทัดฐานโดยมุ่งเน้นที่ตัวนักเรียนหรือผู้เรียน

ภารกิจที่ 2 การกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Collective Focus on Student Learning) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครุ มุ่งเป้าหมายไปที่การเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แบตเตอร์บาย; และ เอร์ดี้ (Battersby; & Verdi, 2015) ซึ่งกล่าวว่า ทุกคนต้องมีเป้าหมายร่วมกัน ร่วมมือกันในการจัดการเรียนรู้โดยมีการวิเคราะห์ นักเรียนรายบุคคล กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ภารกิจที่ 3 การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งคณะครู ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการทำงานแบบร่วมมือ รวมพลัง เพื่อช่วยเหลือและเรียนรู้ไปด้วยกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญชอบ จันทาพูน (2561) นิชาภัทร วิลเลียมส์ (2559) ฐานปณัฐ อุดมศรี (2558) และ คิลเบน (Kilbane, 2009) ประกอบด้วยภารกิจย่อย คือ 1) การทำงานร่วมกันของครูด้านการจัดการเรียนรู้ และ 2) ความเป็นกัลยาณมิตรในการช่วยเหลือ ร่วมมือกัน

ภารกิจที่ 4 การชี้แนะหรือการให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ (Expert Advice) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การเปิดรับคำแนะนำ จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการหรือมีวิธีปฏิบัติที่ดีทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทั้งนี้ต้องมีกิจกรรมการเยี่ยมชมการปฏิบัติจริงในห้องเรียนของเพื่อนครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บูน (Boone, 2014) ประกอบด้วยภารกิจย่อย คือ 1) การรับคำแนะนำจากเพื่อนครูชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญหรือครูที่ประสบความสำเร็จ และ 3) การสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน

ภารกิจที่ 5 การสนทนาเพื่อสะท้อนผล (Reflection) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การพูดคุยสนทนาเพื่อการแลกเปลี่ยน และสะท้อนผลการปฏิบัติงานของเพื่อนครูโดยการใช้สุนทรียสนทนาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิชาภัทร วิลเลียมส์ (2559) ประกอบด้วยภารกิจย่อย คือ 1) การสนทนากันระหว่างครูเกี่ยวกับการเตรียมการจัดการเรียนรู้ 2) การสนทนาให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู 3) การสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ และ 4) การสนทนาวิเคราะห์กรณีศึกษา เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ภารกิจที่ 6 เงื่อนไขการสนับสนุน (Supportive Condition) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสนับสนุนด้านเวลา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งทรัพยากร และโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ของครูเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญชอบ จันทาพูน (2561) ฐานปณัฐ อุดมศรี (2558) สมพร ญาณสูตร (2558) ประกอบด้วยภารกิจย่อย คือ 1) การสนับสนุนจากผู้บริหาร 2) อาคารสถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) มีการจัดสรรเวลา และ 4) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ภารกิจที่ 7 การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มีการสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการจัดเก็บและการนำมาใช้ขององค์ความรู้ที่ดี และปรับเปลี่ยนแนวคิดและข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อแก้ปัญหาและตอบโจทยความต้องการของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์ (2558) ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน พบว่ากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน (สำหรับโรงเรียนทุกขนาด) ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 16 กลยุทธ์รอง ดังนี้ กลยุทธ์หลัก 1 สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง ได้แก่ 1) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา 2) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับที่ปรึกษาโรงเรียน และ 3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลยุทธ์หลัก 2 ปฏิรูปการบริหารบุคลากรสู่การเน้นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์รอง ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการทำงานเน้นทีม และ 2) จัดสรรทรัพยากรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกลยุทธ์หลัก 3 สร้างวัฒนธรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง ได้แก่ 1) สร้างวัฒนธรรมการทำงานเน้นทีม 2) สร้างวัฒนธรรมแห่งการเกื้อหนุน 3) สร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลยุทธ์หลัก 4 จัดการความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์รอง ได้แก่ 1) จัดระบบครูที่เลี้ยง 2) จัดระบบชี้แนะทางวิชาชีพ 3) จัดการเรียนรู้ผ่านบทเรียนทางวิชาชีพ และ 4) สนับสนุนการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์หลัก 5 กระจายความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์รอง ได้แก่ 1) เสริมพลังอำนาจครู 2) มอบอิสระแก่ครูในการพัฒนาทางวิชาชีพ 3) ปรับเปลี่ยนบทบาทครู และ 4) พัฒนาภาวะผู้นำร่วม

2. กระบวนการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 กระบวนการประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายและบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 5) การเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ในสถานศึกษา กระบวนการจัดการความรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการจัดการความรู้ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี หลักการต่างๆ ด้านการจัดการความรู้ในสถานศึกษา พร้อมทั้งได้ร่วมปรึกษากับผู้ร่วมวิจัย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ว่าควรจะมีการกำหนดขั้นตอนการจัดการความรู้ที่ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย โดยนำขั้นตอนที่คล้ายคลึงกันสามารถจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ มาเป็นขั้นตอนการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบทำให้กระบวนการจัดการความรู้มี 5 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ พัทณี กาสุรีย์ (2560) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การสร้างความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ และสอดคล้องกับกุสมาร บุญไชยแสน (2565) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ในสภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความรู้และมีปัญหาในการจัดการความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างความรู้ 2) ด้านกำหนดความรู้ 3) ด้านการแสวงหาความรู้ และ 4) ด้านการนำความรู้ไปใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุธาสิณี พรหมแดง (2557) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า การดำเนินการจัดการความรู้โดยมีองค์ประกอบการจัดการความรู้ 6 ด้าน คือ การระบุน้ำความรู้ มี 5 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 7 แนวทางปฏิบัติการแสวงหาความรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 8 แนวทางปฏิบัติ การสร้างความรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้ ความสำเร็จ 9 แนวทางปฏิบัติการจัดเก็บความรู้มี 4 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 9 แนวทางปฏิบัติ และการนำ ความรู้ไปใช้มี 8 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 10 แนวทางปฏิบัติ และขั้นตอนที่ 3 การกำกับ ติดตาม และประเมินผล มี 4 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 5 แนวทางปฏิบัติ และสอดคล้องกับปฐิมา พุฒตาลดง (2558) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การแลกเปลี่ยนความรู้ 6) การนำ ความรู้ไปใช้ 7) การวัดและประเมินผล

3. รูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว พบว่า มีการกิจ 5 ภารกิจ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการระบบสนับสนุน และการนำรูปแบบไปใช้ ผลการรับรองรูปแบบ พบว่า ผู้ร่วมวิจัยและมีส่วนเกี่ยวข้องร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่าเป็นรูปแบบมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนวัดป่าจิว ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้วางแผนพัฒนารูปแบบอย่างเป็นขั้นตอนเริ่มจะศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งได้จัดสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลหลักจากโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ที่ศึกษา โดยได้เชิญศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยได้เข้าอบรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้และการวิจัยเชิงคุณภาพที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดขึ้น และได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินรูปแบบและได้นำรูปแบบที่ได้ปรับปรุงแล้วมาปรับใช้กับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีหลักการ คือ 1) เน้นการนำการจัดการความรู้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนวัดป่าจิว 2) ปัจจัยที่สนับสนุนให้การพัฒนาการจัดการความรู้ของโรงเรียนวัดป่าจิวประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำ ด้านกลยุทธ์การจัดการความรู้ ด้านโครงสร้างการจัดการความรู้ ด้านเทคโนโลยี และด้านการวัดผลประเมินผล 3) การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในสอดคล้องกับทิศนา ชวนมณี (2551) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างรูปแบบไว้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นรวบรวมปัญหา ขั้นพัฒนารูปแบบ การทดสอบรูปแบบ การทำให้สำเร็จ การพัฒนาปรับปรุงรูปแบบให้ทันสมัย ซึ่งโรงเรียนวัดป่าจิว ได้ปฏิบัติ

ตามขั้นตอนการดำเนินการของรูปแบบ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 การวางแผน ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน ขั้นที่ 4 การสังเกตผลการปฏิบัติ ขั้นที่ 5 การสะท้อนการทบทวนผลการปฏิบัติ การสะท้อนการทบทวนผลการปฏิบัติซึ่งการสะท้อนการทบทวนผลการปฏิบัติสำเร็จเป็นอย่างดี เนื่องมาจากในขั้นตอนการเตรียมความพร้อม มีการสะท้อน การทบทวนผลการปฏิบัติ มีการจัดโครงสร้างการจัดการความรู้ ทำให้บุคลากรรู้ บทบาทหน้าที่ของตนเอง อีกทั้งยังมีการจัดเตรียมด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการจัดการความรู้ตามความจำเป็นทำให้มีความสะดวกในการจัดการความรู้ มีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรโดยประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ ที่ปฏิบัติได้จริงตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *สรุปผลงานกระทรวงศึกษาธิการ 2559*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กุสุมากร บุญไชยแสน. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 . *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, (ฉบับพิเศษ), (1207-1220).
- ชมสุภักดิ์ ครุฑกะ. (2560). *หลักการการจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ฐาปนันท์ อุดมศรี. (2558). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. (ดุขฎฐิบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- นิชาภัทร วิลเลียมส์. (2559). *การพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชอบ จันทาพูน. (2561). *กลยุทธ์การเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเทศบาล 1 ต้นยาง จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พชนี กาสุริย์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- โรงเรียนวัดป่าจิว. (2564). *รายงานผลการติดตามการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดป่าจิว ปีการศึกษา 2564*. เอกสารอัดสำเนา.
- ศศิธร ม่านทอง. (2557). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 9(2), 35-44
- สาวิตรี ลีลาศ. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนวัดหนองสังข์ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำราญ ชิตเพชร. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคใต้ตอนบน*. ปริญญาดุขฎฐิบัณฑิต (ทางสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุธาสนี พรหมแดง. (2557). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต, สาขาการจัดการการศึกษาและการเรียนรู้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2558). *การนำเสนอแนวทางการจัดศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ.

- อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์. (2558). *กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- Battersby, S. L.; & Verdi, B. (2015). The Culture of Professional Learning Communities and Connections to Improve Teacher Efficacy and Support Student Learning. *Arts Education Policy Review*. 116(1): 22-29
- Boone, J. A. (2014). Information Management: An Educational Perspective. *South African Journal of Library and Information Science*. 58(4): 319-326.
- Fullan, M. (2005). *Change Forces :The Sequel*. London: Falmer Press.
- Hord, S. E. (2004). *Learning Together: Leading Together. Changing Schools through Plcs*. New York: Teachers College Press.
- Kemmis, & McTaggart, R. (1988). *The Action research planner, 3rd ed*. Geelong: Deakin University, Australia.
- Kilbane, Jame F. (2009). *Factors in Sustaining Professional Learning Community*. Pace University. New York: SAGE Publications.
- Newman, F., Secada, W., & Wegkage, G. (1995). *A Guide to Authentic Instruction and Assessment: Vision Standards and Scoring*. Madison. WI: Wisconsin Center for Education Research.